

قانون مدنی

همراه با آخرین اصلاحات و الحاقات تا مهرماه ۱۴۰۱

«ویرایش سوم»

با دیباچه:

استاد دکتر سیدحسین صفایی

به انضمام:

* قانون مدنی

* قانون مسئولیت مدنی

* قانون حمایت از خانواده و جوانی جمعیت (مصوب ۱۴۰۰)

* قانون حمایت خانواده (مصوب ۱۳۹۱)

* از قانون حمایت خانواده (مصوب ۱۳۵۳)

* آیین‌نامه اجرایی قانون الحاق یک تبصره به ماده (۱۰۸۲) قانون مدنی (مصوب ۱۳۷۷)

* آیین‌نامه اجرایی قانون حمایت خانواده (مصوب ۱۳۹۳)

* آراء وحدت رویه هیأت عمومی دیوان عالی کشور (از تیرماه ۱۳۳۴ تا دی‌ماه ۱۴۰۰)

پژوهشکده حقوق

تهران - ۱۴۰۱

فهرست اجمالی مطالب

قانون مدنی (مصوب ۱۳۰۷/۰۲/۱۸)

جلد اول - در اموال

کتاب اول - در بیان اموال و مالکیت به طور کلی

کتاب دوم - در اسباب تملک

کتاب سوم - در مقررات مختلفه

جلد دوم - در اشخاص

کتاب اول - در کلیات

کتاب دوم - در تابعیت

کتاب سوم - در اسناد سجل احوال

کتاب چهارم - در اقامتگاه

کتاب پنجم - در غایب مفقودالاثار

کتاب ششم - در قرابت

کتاب هفتم - در نکاح و طلاق

کتاب هشتم - در اولاد

کتاب نهم - در خانواده

کتاب دهم - در حجر و قیمومت

جلد سوم - در ادله اثبات دعوی

کتاب اول - در اقرار

کتاب دوم - در اسناد

کتاب سوم - در شهادت

کتاب چهارم - در آمارات

قانون مسئولیت مدنی

قانون حمایت از خانواده و جوانی جمعیت (مصوب ۱۴۰۰/۰۷/۲۴)

قانون حمایت خانواده (مصوب ۱۳۹۱/۱۲/۰۱)

از قانون حمایت خانواده

آیین‌نامه اجرایی قانون الحاق یک تبصره به ماده (۱۰۸۲) قانون مدنی

آیین‌نامه اجرایی ماده (۴) قانون حمایت از خانواده و جوانی جمعیت

آیین‌نامه اجرایی ماده (۱۱) قانون حمایت از خانواده و جوانی جمعیت و بند (ر) تبصره (۲)

ماده واحده قانون بودجه سال ۱۴۰۱ کل کشور

آیین‌نامه اجرایی قانون حمایت خانواده (مصوب ۱۳۹۳/۱۱/۲۷)

آراء وحدت رویه هیأت عمومی دیوان عالی کشور (از تیرماه ۱۳۳۴ تا دی‌ماه ۱۴۰۰)

فهرست تفصیلی مطالب

قانون مدنی (مصوب ۱۳۰۷/۰۲/۱۸)

مقدمه در انتشار و آثار و اجرای قوانین به طور عموم

جلد اول - در اموال

کتاب اول - در بیان اموال و مالکیت به طور کلی

باب اول - در بیان انواع اموال

فصل اول - در اموال غیرمنقول

فصل دوم - در اموال منقوله

فصل سوم - در اموالی که مالک خاص ندارد

باب دوم - در حقوق مختلفه که برای اشخاص نسبت به اموال حاصل می‌شود

فصل اول - در مالکیت

فصل دوم - در حق انتفاع

مبحث اول - در عمری و رُقَبی و سُکَنی

مبحث دوم - در وقف

مبحث سوم - در حق انتفاع از مباحات

فصل سوم - در حق ارتفاق نسبت به ملک غیر و در احکام و آثار املاک نسبت به ...

مبحث اول - در حق ارتفاق نسبت به ملک غیر

مبحث دوم - در احکام و آثار املاک نسبت به املاک مجاور

مبحث سوم: در حریم املاک

کتاب دوم - در اسباب تملک

قسمت اول - در احیاء اراضی موات و حیازت اشیاء مُباحه

باب اول - در احیاء اراضی موات و مباحه

باب دوم - در حيازت مباحات
باب سوم - در معادن
باب چهارم - در اشیاء پیداشده و حیوانات ضالّه
فصل اول - در اشیاء پیداشده
فصل دوم - در حیوانات ضالّه
باب پنجم - در دفينه
باب ششم - در شکار
قسمت دوم - در عقود و معاملات و الزامات
باب اول - در عقود و تعهدات به طور کلی
فصل اول - در اقسام عقود و معاملات
فصل دوم - در شرایط اساسی برای صحت معامله
مبحث اول - در قصد طرفین و رضای آنها
مبحث دوم - در اهلیت طرفین
مبحث سوم - در مورد معامله
مبحث چهارم - در جهت معامله
فصل سوم - در اثر معاملات
مبحث اول - در قواعد عمومی
مبحث دوم - در خسارات حاصله از عدم اجرای تعهدات
مبحث سوم - در اثر عقود نسبت به اشخاص ثالث
فصل چهارم - در بیان شرایطی که در ضمن عقد می شود
مبحث اول - در اقسام شرط
مبحث دوم - در احکام شرط
فصل پنجم - در معاملاتی که موضوع آن مال غیر است یا معاملات فضولی
فصل ششم - در سقوط تعهدات
مبحث اول - در وفای به عهد
مبحث دوم - در اقاله
مبحث سوم - در ابراء

مبحث چهارم - در تبدیل تعهد
مبحث پنجم - در تهاتر
مبحث ششم - مالکیت مافی الذمه
باب دوم - در الزاماتی که بدون قرارداد حاصل می شود
فصل اول - کلیات
فصل دوم - در ضمان قهری
مبحث اول - در غصب
مبحث دوم - در اتلاف
مبحث چهارم - در استیفاء
باب سوم - در عقود معینه مختلفه
فصل اول - در بیع
مبحث اول - در احکام بیع
مبحث دوم - در طرفین معامله
مبحث سوم - در مبیع
مبحث چهارم - در آثار بیع
فقره اول - در ملکیت مبیع و ثمن
فقره دوم - در تسلیم
فقره سوم - در ضمان درک
فقره چهارم - در تأدیه ثمن
مبحث پنجم - در خيارات و احکام راجعه به آن
فقره اول - در خيارات
اول - در خيار مجلس
دوم - در خيار حیوان
سوم - در خيار شرط
چهارم - در خيار تأخیر ثمن
پنجم - در خيار رؤیت و تخلف وصف
ششم - در خيار غبن

هفتم - در خیار عیب
هشتم - در خیار تدلیس
نهم - در خیار تبعض صَفَقه
دهم - در خیار تخلف شرط
فقره دوم - در احکام خیارات به طور کلی
فصل دوم - در بیع شرط
فصل سوم - در معاوضه
فصل چهارم - در اجاره
مبحث اول - در اجاره اشیاء
مبحث دوم - در اجاره حیوانات
مبحث سوم - در اجاره اشخاص
فقره اول - در اجاره خدمه و کارگر
فقره دوم - در اجاره متصدی حمل و نقل
فصل پنجم - در مزارعه و مُساقات
مبحث اول - در مزارعه
مبحث دوم - در مُساقات
فصل ششم - در مُزاربه
فصل هفتم - در جُعاله
فصل هشتم - در شرکت
مبحث اول - در احکام شرکت
مبحث دوم - در تقسیم اموال شرکت
فصل نهم - در ودیعه
مبحث اول - در کلیات
مبحث دوم - در تعهدات امین
مبحث سوم - در تعهدات امانت گذار
فصل دهم - در عاریه
فصل یازدهم - در قرض

فصل دوازدهم - در قمار و گرویندی
فصل سیزدهم - در وکالت
مبحث اول - در کلیات
مبحث دوم - در تعهدات وکیل
مبحث سوم - در تعهدات موکل
مبحث چهارم - در طرق مختلفه انقضای وکالت
فصل چهاردهم - در ضمان عقدی
مبحث اول - در کلیات
مبحث دوم - در اثر ضمان بین ضامن و مضمون له
مبحث سوم - در اثر ضمان بین ضامن و مضمون عنه
مبحث چهارم - در اثر ضمان بین ضامنین
فصل پانزدهم - در حواله
فصل شانزدهم - در کفالت
فصل هفدهم - در صلح
فصل هیجدهم - در رهن
فصل نوزدهم - در هبه
قسمت سوم - در اخذ به شفعه
قسمت چهارم - در وصایا و ارث
باب اول - در وصایا
فصل اول - در کلیات
فصل دوم - در موصی
فصل سوم - در موصی به
فصل چهارم - در موصی له
فصل پنجم - در وصی
باب دوم - در ارث
فصل اول - در موجبات ارث و طبقات مختلفه وراث
فصل دوم - در تحقق ارث

فصل سوم - در شرایط و جمله‌ای از موانع ارث

فصل چهارم - در حجب

فصل پنجم - در فرض و صاحبان فرض

فصل ششم - در سهم الارث طبقات مختلفه وراث

مبحث اول - در سهم الارث طبقه اول

مبحث دوم - در سهم الارث طبقه دوم

مبحث سوم - در سهم الارث وراث طبقه سوم

مبحث چهارم - در میراث زوج و زوجه

کتاب سوم - در مقررات مختلفه

جلد دوم - در اشخاص

کتاب اول - در کلیات

کتاب دوم - در تابعیت

کتاب سوم - در اسناد سجل احوال

کتاب چهارم - در اقامتگاه

کتاب پنجم - در غایب مفقودالاث

کتاب ششم - در قرابت

کتاب هفتم - در نکاح و طلاق

باب اول - در نکاح

فصل اول - در خواستگاری

فصل دوم - قابلیت صحی برای ازدواج

فصل سوم - در موانع نکاح

فصل چهارم - شرایط صحت نکاح

فصل پنجم - وکالت در نکاح

فصل ششم - در نکاح منقطع

فصل هفتم - در مهر

فصل هشتم - در حقوق و تکالیف زوجین نسبت به یکدیگر

باب دوم - در انحلال عقد نکاح

فصل اول - در مورد امکان فسخ نکاح

فصل دوم - در طلاق

مبحث اول - در کلیات

مبحث دوم - در اقسام طلاق

مبحث سوم - در عده

کتاب هشتم - در اولاد

باب اول - در نَسَب

باب دوم - در نگاهداری و تربیت اطفال

باب سوم - در ولایت قهری پدر و جد پدری

کتاب نهم - در خانواده

فصل اول - در الزام به انفاق

کتاب دهم - در حجر و قیمومت

فصل اول - در کلیات

فصل دوم - در موارد نصب قیم و ترتیب آن

فصل سوم - در اختیارات و وظایف و مسئولیت قیم و حدود آن

نظارت مدعی‌العموم در امور صغار و مجانین و اشخاص غیررشید

فصل چهارم - در موارد عزل قیم

فصل پنجم - در خروج از تحت قیمومت

جلد سوم - در ادله اثبات دعوی

کتاب اول - در اقرار

باب اول - در شرایط اقرار

باب دوم - در آثار اقرار

کتاب دوم - در اسناد

کتاب سوم - در شهادت

باب اول - در موارد شهادت

باب دوم - در شرایط شهادت

کتاب چهارم - در آمارات

کتاب پنجم - در قسم

اعداد شاخص سالانه جهت محاسبه میزان مهریه و اعداد شاخص ماهانه جهت محاسبه تأخیر تأدیه

قانون مسئولیت مدنی (مصوب ۱۳۳۹/۰۲/۰۷)

قانون حمایت از خانواده و جوانی جمعیت (مصوب ۱۴۰۰/۰۷/۲۴)

قانون حمایت خانواده (مصوب ۱۳۹۱/۱۲/۰۱)

فصل اول - دادگاه خانواده

فصل دوم - مراکز مشاوره خانوادگی

فصل سوم - ازدواج

فصل چهارم - طلاق

فصل پنجم - حضانت و نگهداری اطفال و نفقه

فصل ششم - حقوق وظیفه و مستمري

فصل هفتم - مقررات کیفری

از قانون حمایت خانواده (مصوب ۱۳۵۳/۱۱/۱۵)

آیین نامه اجرایی قانون الحاق یک تبصره به ماده (۱۰۸۲) قانون مدنی (مصوب

۱۳۷۷/۰۲/۱۳)

آیین نامه اجرایی ماده (۴) قانون حمایت از خانواده و جوانی جمعیت (مصوب ۱۴۰۱/۰۶/۲۷)

آیین نامه اجرایی ماده (۱۱) قانون حمایت از خانواده و جوانی جمعیت و بند (ر) تبصره (۲)

ماده واحده قانون بودجه سال ۱۴۰۱ کل کشور (مصوب ۱۴۰۱/۰۶/۲۷)

آیین نامه اجرایی قانون حمایت خانواده (مصوب ۱۳۹۳/۱۱/۲۷)

فصل اول - دادگاه خانواده

مبحث اول: کلیات

مبحث دوم: ارائه گواهی پزشکی توسط زوجین

مبحث سوم: طلاق توافقی

مبحث چهارم: داوری

مبحث پنجم: حقوق زوجه

مبحث ششم: مدت اعتبار حکم طلاق و گواهی عدم امکان سازش
مبحث هفتم: حضانت و نگهداری اطفال
مبحث هشتم: حقوق وظیفه و مستمری
مبحث نهم: مقررات کیفری
فصل دوم - مراکز مشاوره خانواده
مبحث اول: اهداف و تشکیلات
مبحث دوم: واحد مشاوره خانواده استان‌ها
مبحث سوم: شرایط اخذ مجوز تأسیس مرکز مشاوره
مبحث چهارم: اتیان سوگند
مبحث پنجم: نحوه صدور و اعتبار مجوز ایجاد مرکز مشاوره خانواده
مبحث ششم: چگونگی تعیین تعرفه خدمت مراکز مشاوره
مبحث هفتم: نحوه ارائه خدمات مشاوره‌ای
مبحث هشتم: تخلفات و مجازات‌های انتظامی
مبحث نهم: سایر موارد
فصل سوم - ثبت ازدواج و طلاق و وقایع مربوط به آن
فصل چهارم - نحوه ملاقات والدین با طفل
آراء وحدت رویه هیأت عمومی دیوان عالی کشور (از تیرماه ۱۳۳۴ تا دی‌ماه ۱۴۰۰)